

PROPAGANDA IMPERIALĂ ȘI MEDALISTICA. SECOLELE XVII-XVIII

CLAUDIA M. BONȚA*

ABSTRACT. *The Imperial Propaganda and Medalistics. XVII-XVIII Centuries.* The propaganda for official politics was an important issue. Literature and arts were used as propaganda means. Beyond the written word, the image succeeded in direct, strong transmission of the desired message. Thus art has become a very efficient propaganda tool. The propagandistic impact of the official painting caused the large numbers of medal issues dedicated to historical-celebrative themes by the House of Austria in the 17th – 18th Centuries.

Keywords: *medal study, propaganda, 17th – 18th Centuries*

Importanța propagandei pentru politica oficială a fost un aspect remarcat de reprezentanții puterii dintotdeauna. Istoriografia, cronicile sau documentele emise au fost atent redactate pentru a transmite mesajul potrivit intențiilor emitentului. Literatura și artele au fost, la rândul lor, folosite drept mijloace propagandistice oferind informațiile de o manieră convenabilă puterii. Dincolo de cuvântul scris, imaginea reușea o transmitere directă, puternică, a mesajului dorit. Astfel arta a devenit un instrument propagandistic deloc de neglijat. Prin arhitectură, pictură, sculptură sau prin artele minore fiecare suveran a încercat să ofere lumii imaginea pe care o dorea. Medalistica a fost unul dintre aspectele cele mai implicate în politica propagandistică. Prin natura lor, medaliile erau un element de propagandă: dimensiunile reduse, posibilitatea unei circulații foarte largi și costurile nu foarte mari în raport cu impactul produs de medalii au recomandat cu tărie propaganda medalistică. Astfel a devenit un fapt necesar emiterea de medalii propagandistice care marcau sau comemorau evenimente mai mult sau mai puțin importante și transmiteau lucrurile în forma dorită de comanditar. Evident, nu întotdeauna medaliile reflectau fidel

---

* *Doctor în istoria artei, Muzeul Național de Istorie a Transilvaniei Cluj-Napoca, România, claudia.bonta@yahoo.com.*

realitatea: se practica un anume nivel de cosmetizare a faptelor, se recurgea la artificii sau la detalii care influențau mesajul final pentru a obține impactul maxim. În acest sens ilustrative ne par seria de medalii dedicate temelor istorico-celebrative de către suveranii imperiali din Casa de Austria în cursul secolelor XVII-XVIII.¹

* Medalie emisă în cinstea alegerii lui Mathias ca rege roman (Fig. 1),² Av.: cei șapte electori stau îngenunchiați pe treptele tronului imperial arătând spre cartea deschisă așezată pe tron. O imagine simetrică, bine gândită, cu prezentarea ritmată a personajelor contrapunțată de colonetele din fundal și cu însemnele imperiale, acvila bicefală, sceptrul și sabia, drept prezențe dominante pe covorul ornamentat cu arabescuri.

* Medalie dedicată asediului Vienei din anul 1683 (Fig. 2)³, Av.: imagine realizată după o schemă frontală simetrică, cu salvatorii Vienei, principii electori de Bavaria și Saxonia și regele Ioan al III-lea Sobieski îngenunchiați alături de Leopold I, rugându-se sub numele lui IESUS.⁴ Redați din lateral, cei patru au chipurile individualizate: recunoaștem profilul inconfundabil al lui Leopold, încoronat peste nelipsita perucă buclată; principele Maximilian Emanuel de Bavaria apare slab, cu chipul ascuțit și mâinile uscățive; electorul Johann Georg al III-lea, supranumit Marte al Saxoniei, un bărbat chipes purtând surâzător boneta princiară; regele polonez având figura dolofană definită de mustața răsucită și părul tuns. Realismul chipurilor, fiecare cu expresia propriei pietăți, contrastează cu abstracția caracteristică altor grupuri din medalistică. Gesturile contrapuse și privirea directă atrag atenția. Implorarea divinității se face prin gesturi patetice și mâini expresive, altfel împreunate la fiecare: cu palmele apropiate, cu degetele împletite sau petrecute, ori teatral, cu mâna dreaptă pe inimă și stânga arătând în jos iar capul lăsat pe spate

¹ Prezentul studiu a fost realizat pe baza Colecției de medalii aflate în patrimoniul Muzeului Național de Istorie a Transilvaniei din Cluj-Napoca.

² Medalia este din metal comun, a fost emisă în anul 1612 pentru principii electori cu prilejul alegerii lui Mathias ca rege roman. D=39,5 mm; colecția Esterházy; nr. inv. N 72560. Av.: circular: ⊕ELECT. REG. ROM. FRANCOF. RITE PER - ACTÆ MEM. A°. MDCXII⊕. În exergă: DOMINVS REGNA/ CONSTITVIT./ DAN. II. În câmp: scenă istorico-celebrativă. Rv.: C· PRIVIL· CÆS· M·/ C· M·; semicircular: + HIS SCEPTRA VIREBVNT·. În câmp: scenă cu elemente simbolice.

³ Medalia este din aliaj aurit, a fost emisă în anul 1683 cu prilejul victoriei de la Viena. D=65 mm; colecția Esterházy; nr. inv. N 57204. Av.: circular: WANN DIESE HELDEN SIEGEN. SO MUS DER TÜRK ERLIEGEN. HUNGARN DER FRIED VERGNÜGEN. În câmp: IESUS; MAHUMED; 16 83+; scenă istorico-celebrativă. Rv.: + HIW; circular: WIEN DAS ADLER NEST SICH FREUT. DAS DER TURKEN HEER ZERSTREUT. DANCKE GOTT O' CHRISTENHEIT. În câmp: scenă de luptă.

⁴ În realitate, Leopold I, adept al etichetei de curte, i-a surprins neplăcut pe salvatorii Vienei prin formalismul rigid și răceala cu care i-a salutată; „parcă eram ciumați” scrie Sobieski revoltat de ingratitudea imperială, în timp ce electorul protestant al Saxoniei părăsește rapid tabăra creștină din pricina modului în care a fost tratat, v. Carl Eduard Vehse, *Memoirs of the Court Aristocracy and Diplomacy of Austria*, vol. II, Londra 1856, p. 53-54.

În cazul regelui polonez, vestit pentru discursul viu și gestică elocventă. Săbiile suveranilor sunt depuse la pământ, încrucișate, flancate de cifrele ce precizează anul 1683. Așezați pe câteva perne în formă de nori, cei patru au alături scuturile cu stemă care clarifică identitatea fiecăruia. La picioarele lor limbi de flăcări înconjoară numele *MAHUMED*, inscripționat cu literele răsturnate într-o dezordine simbolică. Caracterul aristocratic al scenei este accentuat de fastuozitatea descriptivă a vestimentelor personajelor acoperite de mantouri de hermină prinse cu paftale.

Fig. 1.

Fig. 2.

* Medalie dedicată eliberării Budei din anul 1686 (Fig. 3)⁵, Av.: Leopold I în chip de împărat roman cu armură și mantie peste costumul militar roman stă în picioare și se apleacă ușor, din profil, întinzând sceptrul spre Ungaria îngenunchiată, cu mantia fluturând peste tunica lungă, care privește în jos gesticulând recunoscătoare. Căzut la pământ în spatele Ungariei, un scut inscripționat *LUDOVICUS REX UNGAR* explică soarta pe care a avut-o nefericitul suveran maghiar. O Victorie în zbor purtând o ramură lungă de palmier așează discret pe capul lui Leopold o coroană deschisă cu trei fleuroane. Victoria este secondată de Ecclesia, care se sprijină de crucea dublă patriarhală, cu un pocal în mână. Imaginea este ilustrativă pentru cursul evenimentelor dintre dezastrul din 1526 de la Mohács și victorioasa *eliberare* din 1686 obținută cu

⁵ Medalia este din argint, a fost emisă în anul 1686 pentru eliberarea Budei și pentru intenția de a elibera Ungaria. D=45 mm; colecția Esterházy; nr. inv. N 57228. Av.: GH; semicircular: LEOPOLDO VLTORRE RESVRGES. În exergă: RESTITVTORI VNGARIÆ/ OB BVDAM RECEPTAM/ MDCLXXXVI. În câmp: LUDOVICUS/ REX UNGAR.; scenă istorico-celebrativă. Rv.: LGL; semicircular: HOS FORNAX ARDET IN USUS. În câmp: reprezentare arhitecturală. Pe cant: DURCH LEOPOLD WIRD AUFGERICHT WAS LUDWIGS UNFALL LÄNGST VERNICHT.

sprijinul credinței de *restauratorul Ungariei* care calcă în picioare semiluna, redând țării demnitatea pierdută. Atitudinea împăratului amintește de eleganta generozitate afișată de învingători în *Lăncile*. *Predarea cetății Breda* de Velásquez, 1635.

Fig. 3.

Fig. 4.

* Medalie emisă în cinstea încoronării lui Iosif I ca rege al Ungariei (Fig. 4)⁶, Av.: împăratul Leopold I echipat cu armură după moda antică, mantie lungă, spadă la sold și cunună de laur peste peruca bogată întinde coroana Ungariei spre creștetul micului Iosif. Echipat precum tatăl său, prințul se sprijină într-o lance prezentând cu dreapta globul cruciger. În fundal se întrevede un peisaj cu Dunărea pe cursul căreia apar două orașe minuscule denumite alături, *Presburg și Ofen*.⁷ Similitudinea dintre vestimentația și atitudinea celor doi, tată și fiu, oferă o reușită imagine în oglindă a împăraților, la scară diferită, o alegorie pentru prezent și viitor, umbrită vag de chipurile estompate și de câteva stângăcii în proporțiile anatomice ale personajelor.

⁶ Medalia este din argint, a fost emisă cu prilejul încoronării lui Iosif I ca rege al Ungariei. D=45 mm; colecția Delhaes; nr. inv. N 54593. Av.: LGL.; semicircular: DO IOSEPHO PARTEM QUAM TULI DE MANU HOSTIS IN GLADIO. GEN. 48. În exergă: IOSEPHVS PRIMVS IN INFERIORI/ ATQVE SVPERIORI HUNGARIA RE/ PIVS, AVGVSTVS: ARCHI:/ DVX AVSTRIÆ. În câmp: scenă istorico-celebrativă. Rv.: GH.; semicircular: DIE SEGEN KOMEN AUF DAS HAUBT IOSEPHS. Gen-49. În câmp: portret tip bust, orientat spre dreapta, al lui Iosif I secondat de doi putti care au pe sulițe câte trei coroane, respectiv trei cununi de laur. Pe cant: ICH WILL DIS LAND ZU EIGEN GEBEN DEN SAMEN IOSEPHS NACH IHN EWIGLICH GEN. 48.

⁷ Bratislava și Buda.

* Medalie emisă în anul 1687 în cinstea încoronării lui Iosif I ca rege al Ungariei⁸, Av.: scenă de un patos extrovertit înfățișându-l pe Iosif I în genunchi, cu mâinile împreunate a rugăciune spre cer. Deasupra, dintr-un nor, o mână îi întinde coroana Ungariei ilustrând citatul biblic: *Dar și cele ce nu le-ai cerut ți le-am dat ție.*⁹ Acoperit de un mantou de hermină, Iosif I are la picioare sceptrul, sabia, globul cruciger și o hartă minusculă a Ungariei cu inițiala *H.* În fundal se întrevede proiecția unui oraș fortificat, cu o mulțime de turnuri și biserici.

* Medalie emisă în anul 1687 în cinstea încoronării lui Iosif I ca rege al Ungariei (Fig. 5)¹⁰, Rv.: Ungaria personificată de o femeie oferă cu o plecăciune coroana Sfântului Ștefan tânărului Iosif care o acceptă cu o atitudine reverențioasă. Între cei doi, pe jos, scutul cu stema Ungariei certifică identitatea personajului feminin. Gestică și mimica personajelor arată bucuria Ungariei de a fi protejată de împăratul care se comportă cavalereste, fără să profite de situația îngenunchiată a Ungariei. Propagandă imperială pură care prezintă cosmetizat trecerea Ungariei sub dominație habsburgică.

Fig. 5.

Fig. 6.

⁸ Medalia este din argint, a fost emisă în anul 1687 cu prilejul încoronării lui Iosif I ca rege al Ungariei. D=34 mm; colecția Delhaes; nr. inv. N 54595. Av.: circular: SED ET HÆCQVÆ NON POSTVLASTI DEDI TIBI· 3· REG· 3· CA· În câmp: H; scenă istorico-celebrativă. Rv.: dublu circular: IOSEPHVS· ARCHIDVX· AVSTRIÆ· CORONATVS· IN· REGE· HVNGARIÆ· POSONII·/· DIE· IX· DECEM MDCLXXXVII· AMORE· ET· TIMORE.

În câmp: imagine simbolică, spada cu frunze de laur.

⁹ Regi 3: 3.

¹⁰ Medalia este din argint, a fost emisă în anul 1687 cu prilejul încoronării lui Iosif I ca rege al Ungariei. D=34 mm; colecția Esterházy; nr. inv. N 57246. Av.: . I. K.; semicircular: IOSEPH IM NAHMEN UND ERBRECHT DER ERSTE· În câmp: portret tip bust, orientat spre dreapta, al lui Iosif I. Rv.: semicircular: DIR UND DEINEM SAMEN NACH DIR· În exergă: DEN 9 DEC· 1687· În câmp: scenă istorico-celebrativă.

* Medalie emisă în anul 1690 în cinstea încoronării lui Iosif I ca rege roman (Fig. 6)¹¹, Rv.: un tron cu baldachin având în față o masă pe care se găsește coroana Ungariei servește drept fundal scenei. În fața treptelor tronului, în picioare, îmbrăcată cu un dolman peste rochia lungă, Ungaria personificată se sprijină de un scut cu stemă și privește cum Iosif I, un copil îmbrăcat în costum roman, cu mantie peste armură și sabie la șold, primește coroana imperială de la personificarea Imperiului, o femeie cu mantie lungă de hermină pe care este brodată acvila bicefală. În spatele acesteia o a treia femeie cu mantou de hermină și scutul alături, Boemia, așteaptă să ofere propria coroană tânărului prinț.

* Medalie emisă în anul 1690 în cinstea încoronării lui Iosif I ca rege roman (Fig. 7)¹², Rv.: șapte mâini ies dintre nori și sprijină un scut pe care se află Iosif I în picioare, în costum roman, încoronat, cu sabie la șold și sceptrul în mâna dreaptă. Scena mizează pe forța simbolică a ideii de unire care transformă cele șapte state electoare într-o forță însemnată sub scutul imperial, o forță care poate să înfrunte chiar și o mare putere precum Franța, eterna rivală, caricaturizată pe avers.

* Medalie emisă în anul 1692 cu prilejul eliberării cetății Oradea de sub dominația otomană (Fig. 8)¹³, Rv.: așezat pe un tron cu baldachin, Leopold I primește cheile orașului din mâinile unei femei drapate, cu coroană turelată, Oradea îngenunchată. Silueta elegantă a unei Victorii în zbor completează ansamblul triumfului aducând împăratului o ramură de palmier și o cunună de laur. Draperia bogată decupează această scenă de fundalul cu dealuri înverzite și panorama cu cetatea Oradea, așezarea fortificată și tabăra militară imperială care campează în fața acesteia. Deși conține o serie de elemente disparate, imaginea oferă o cronică plastică succintă și captivantă, adăugându-se șirului de lucrări dedicate *generozității caesarului*.

¹¹ Medalia este din metal comun, a fost emisă în anul 1690 cu prilejul încoronării lui Iosif I ca rege roman. D=49,3 mm; colecția Esterházy; nr. inv. N 72540. Av.: semicircular: IOSEPHVS· D· G· ROMANORVM ET HVNGARIÆ REX· În câmp: portret tip bust, orientat spre dreapta, al lui Iosif I. În exergă: VIVAT IOSEPHVS./ TEVTONIÆ REX ET/ DELICIVM· Rv.: P· H· M·; semicircular: IN PROLEM TRANSCURRIT GLORIA PATRUM· În câmp: : scenă istorico-celebrativă. În exergă: INAVGVR. AVGVSTÆ/ VINDELIC. D. 26 IAN·/ M D C X C·

¹² Medalia este din metal comun, a fost emisă cu prilejul încoronării lui Iosif I ca rege roman. D=48,6 mm; colecția Esterházy. Av.: MB; semicircular: HUNC HUMILIAT. În câmp: SVSTINE ET ABSTINE; imagine satirică. Rv.: F·; circular: ET HUNC EXALTAT. CONCORDIA RES PARVÆ CRESCVNT. În câmp: scenă istorico-celebrativă.

¹³ Medalia este din metal comun, a fost emisă în anul 1692 cu prilejul eliberării cetății Oradea de sub dominația otomană. D=49 mm; colecția Esterházy; nr. inv. N 72431. Av.: P· H· M·; circular: LEOPOLDUS M· ROM· IMP· * IOSEPHUS R· ET H· R· AVGVSTI· TURCARUM VICTORES PERPETVI· În câmp: portret dublu, Leopold I și Iosif I. Rv.: P· H· M·; semicircular: SIC ASSVETA TVIS SEMPER VICTORIA CASTRIS· În exergă: VERADINVM RECEPTUM/ DIE V· IUNI·/ MDCXCII· În câmp: scenă istorico-celebrativă.

Fig. 7.

Fig. 8.

* Medalie emisă în anul 1699 cu prilejul căsătoriei lui Iosif I cu Wilhelmina Amalia¹⁴, Av.: acoperit de o mantie lungă Iosif I o conduce pe tânăra lui soție spre tron ținând-o delicat de mână. Wilhelmina Amalia îl urmează ascultătoare, emoționată și elegantă, într-o rochie brodată. Calea celor doi îndrăgostiți este plină de florile presărate de Cupidon care plutește în aer și luminează drumul cu cele două torțe încrucișate din mână. Între coloane îi așteaptă tronul cu volute decorative, acoperit de un baldachin brodat cu o acvilă unicefală așezată pe o coroană deschisă cu trei fleuroane ce protejează simbolic două inimi în flăcări. De-o parte și de alta, tronul este flancat de două personaje, unul masculin încoronat, personificarea Imperiului cu globul cruciger și sceptrul în mâini, și unul feminin, Dragostea, o zeiță seminudă care ține o inimă arzând în mâna stângă, de partea inimii. Imaginea lirică pare insuflată de scena imaginată de Rubens pentru căsătoria lui Henric al IV-lea cu Maria de Medici în *Ciclul Medici*.

* Medalie emisă în anul 1700 cu prilejul nașterii arhiducelui Leopold¹⁵, Rv.: împărăteasa Wilhelmina Amalia așezată pe un jilț, cu mantou de hermină și coroana

¹⁴ Medalia este din argint, a fost emisă în anul 1699 cu prilejul căsătoriei lui Iosif I cu Wilhelmina Amalia. D=44 mm; colecția Delhaes; nr. inv. N 55167. Av.: semicircular: IN VNA SEDE MORANTVR MAIESTAS ET AMOR.

În exergă: IOSEPHI ROM· ET HVNG· REG· / CVM AMALIA LVNÆB· / CONNVBIVM· / 1699·. În câmp: scenă istorico-celebrativă. Rv.: P· H· M·; semicircular: BELLORVM REQVIES ET SACRA VOLVPTAS·. În exergă: MARTI PA/CIFERO VENERI/ FELICI·. Pe cant: IOSEPHI ET AMALIÆ THORVS EX VOT SÏT FAVSTVS ATQVE FÆCVNDVS! ⚡FK⚡. În câmp: scenă mitologică.

¹⁵ Medalia este din metal comun, a fost emisă în anul 1700 cu prilejul nașterii arhiducelui Leopold, fiul lui Iosif I și al Wilhelminei Amalia. D=35,5 mm; colecția Esterházy; nr. inv. N 72445. Av.: N·; dublu semicircular: TANTI TALEM GENVERE PARENTES· / IOSEPHVS·WILHELMINA AMALIA·. În exergă: LEOPOLD⁹. N. 29. Oct./ A^o. 1700. În câmp: portret dublu, Iosif I și Wilhelmina Amalia cu scenă mitologică redată dedesubt. Rv.: G F N; semicircular: SALVE VERA IOVIS PROLES. DECVS ADDITE DIVIS. În exergă: GERMANIA/ EXVLTANS. În câmp: scenă istorico-celebrativă.

imperială îl întinde cu mândrie pe micul Leopold unei femei cu coroană turelată, Germania, care se apleacă bucură să ia în brațe vlăstarul imperial. Regăsim punctul de plecare al scenei în *Nașterea Mariei de Medici* de Rubens.

* Medalie emisă în anul 1704 cu prilejul eliberării Suabiei (Fig. 9)¹⁶, Rv.: așezat pe tron, purtând cunună de laur și mantie lungă, Leopold I se apleacă întinzând curtenitor Suabiei un sceptru. Recunoscătoare, Suabia, personificată de o femeie cu boneta princiară pe cap și scutul Suabiei alături, face o reverență neîndrăznind să-și privească binefăcătorul. În spatele tronului, Victoria înaripată îi așează pe cap lui Leopold o a doua cunună din laur. Deloc întâmplător, dispunerea personajelor creează iluzia optică conform căreia împăratul și zeița formează un întreg, o entitate inseparabilă. Tema suveranului generos care manifestă mărinimie de pe treptele tronului s-a dovedit un subiect extrem de agreat în epocă, cu reluări diverse în medalistică.

Fig. 9.

Fig. 10.

* Medalie emisă în anul 1705 cu prilejul decesului lui Leopold I¹⁷, Rv.: în fața unui tron cu baldachin Iosif I stă în picioare, acoperit de o mantie lungă, purtând coroana imperială pe cap, colanul Ordinului Lâna de Aur la gât și sceptrul în mâna stângă.

¹⁶ Medalia este din metal comun, a fost emisă de Leopold I în anul 1704 cu prilejul eliberării Suabiei. D=43 mm; colecția Esterházy; nr. inv. N 72453. Av.: G·H·; semicircular: LEOPOLDVS MAGNVS ROM· IMP· S· A·. În câmp: portret tip bust, orientat spre dreapta, al lui Leopold I. Rv.: semicircular: PERPETVOS MERUIT DOMVS ISTA TRIVMPOS· În exergă: SVEVIA. RESTITVTA/ HOSTES IMPER-/ CAESI FVGATI-/ 1704·. În câmp: scenă istorico-celebrativă.

¹⁷ Medalia este din metal comun, a fost emisă în anul 1705 cu prilejul decesului lui Leopold I. D=44 mm; colecția Esterházy; nr. inv. N 72468. Av.: semicircular: EXTINGVVS AMABITVR IDEM· În exergă: LVCTVS PVBLI:/ CVS· În câmp: D· M·/ LEOPOLDI· M·/ P· F· S· AVGVST· P· P·/ QVI TERR· EREPTVS/ CÆLVM PETIIT·/ D· 5· MAI· 1705·; reprezentarea unui sarcofag. Rv.: semicircular: LEOPOLDVS IN IOSEPHO IMMORTALIS· În exergă: IMPERII SOLA:/ TIVM· În câmp: scenă istorico-celebrativă.

Oferă generos câțiva bănuți unei femei cu vâl pe cap. Din spatele femeii acvila unicefală privește atent scena. Pe un nor, un înger cu o ramură de palmier în mână sprijină un medalion oval cu bustul lui Leopold I laureat. Deasupra portretului, o cunună din stele arată că defunctul împărat este deja pe alte tărâmuri, dar veghează încă asupra fiului său și prin acesta, asupra Imperiului.

* Medalie emisă în anul 1711 cu prilejul decesului lui Iosif I¹⁸, Av.: pacificarea Ungariei, testamentul politic al lui Iosif I, este ilustrat printr-o scenă festivă în care împărăteasa-mamă Eleonora stă pe tron și oferă împăciuitoare o ramură de măslin Ungariei îngenuncheate la picioarele ei. Ambele personaje au atributele caracteristice: împărăteasa este încoronată cu coroana imperială, sceptrul lung și poartă mantie ceremonială pe umeri; Ungaria, personificată de o femeie tânără, are alături însemnele regale: crucea dublă și scutul Ungariei, asuprit de coroană deschisă cu cinci fleuroane.

* Medalie emisă în anul 1711 cu prilejul decesului lui Iosif I¹⁹ (Fig. 10)²⁰, Av.: îmbrăcat în costum de nobil maghiar, cu tunică prinsă de un brâu la mijloc, mantie lungă și cușmă cu penaj, Iosif I stă în picioare pe treptele tronului în fața unui grup de bărbați ce îl privesc impresionați. Cu mâna stângă ridicată binecuvântează capetele descoperite ale nobililor maghiari așezați pe mai multe rânduri. Cei din fața împăratului stau îngenuncheați: în mijlocul grupului, unul dintre nobili ridică mâinile împreunate a rugăciune spre împăratul trecut în lumea celor drepți. Diagonala ascendentă pe care sunt gravate personajele urmează direcția mâinii împăratului, ca o parabolă a progresului asigurat de generozitatea *caesarului*.

¹⁸ Medalia este din argint, a fost emisă în anul 1711 cu prilejul decesului lui Iosif I. D=44 mm; colecția Delhaes; nr. inv. N 54603. Av.: semicircular: IOSEPHI EXTREMVM ABSOLVIT LEONORA LABOREM. În exergă: HVNGARIA RECEPTA/ MDCXXI. În câmp: scenă istorico-celebrativă. Rv.: semicircular: A FOVEA AD GLORIAM*. În exergă: MORS ET AETERNITAS/ IOSEPHI. În câmp: CAESAREM VEHO; reprezentarea unui sarcofag.

¹⁹ Insurecția maghiară, 1702-1711, condusă de Francisc Rákóczi viza înlăturarea autorității habsburge și obținerea independenței Ungariei; Pacea de la Satu Mare din 1711 a pus capăt conflictului printr-un compromis ce păstra statutul deosebit al Ungariei în monarhia austriacă și libertatea religioasă pentru maghiarii protestanți, v. Jean Bérenger, *Istoria Imperiului Habsburgilor. 1273-1918*, București 2000, p. 291-295.

²⁰ Medalia este din metal comun, a fost emisă în anul 1711 cu prilejul morții lui Iosif I. D=43 mm; colecția Esterházy; nr. inv. N 57290. Av.: MB; semicircular: ILLE REGIT DICTIS ANIMOS ET PECTORA MVLCET. În exergă: GENES. XLV. 24. În câmp: scenă istorico-celebrativă. Rv.: N; semicircular: PACEM RELINQVO VOBIS. În exergă: MORT. IOSEPHI. I. IMP. XVII/ APRIL. MDCXXI. SECVTA/ PAX HVNGAR. În câmp: HVNGA/RIA; scenă mitologică. Pe cant: SOLATIA LETO PAX OPTATA DABIT.

* Medalie dedicată încoronării lui Carol al VI-lea ca împărat roman și victoriei imperiale de la Cardona²¹, Rv.: imaginea speculează coincidența care a făcut ca obscura victorie de la Cardona să se producă în ziua încoronării, clamând auspiciile favorabile sub care începea noua domnie. Surzător, Carol al VI-lea privește de la înălțimea confortabilă a tronului cum Victoria înaripată și seminudă, cu o ramură lungă de palmier în mână, îi așează cununa de laur peste coroană. În dreapta tronului Imperiul personificat, cu scutul alături întinde coroana imperială într-o atitudine statică, de așteptare încordată care contrabalansează ingenios postura zglobie a Victoriei.

* Medalie emisă în anul 1711 în cinstea încoronării lui Carol al VI-lea ca împărat roman (Fig. 11)²², Rv.: la baza unui tron stă în picioare Austria personificată de o tânără încoronată, cu mantou de hermină și cu stema Austriei pe piept. Călcând pe scutul cu crinii Franței, tânăra ține în mâna dreaptă sceptrul și în stânga scutul Spaniei. În spatele Austriei un mic paj în costum amerindian, evocând posesiunile americane ale coroanei spaniole, stă lipit de Austria, căutându-i protecția. Cele două personaje sunt recent debarcate de pe o flotă impresionantă desfășurată în spatele lor. În dreapta Austriei așteaptă tronul cu baldachinul brodat, spătarul cu emblema imperială și picioarele sculptate. Alături, pe o masă, stau înșirate cele trei coroane (Boemia, Imperiul și Ungaria) și globul cruciger. Scena, un tablou marțial despre triumfala întoarcere a lui Carol al VI-lea din Războiul de succesiune spaniol, cu Franța la picioare, nu avea nici o acoperire în realitate: Habsburgii pierduseră tronul Spaniei, iar Carol al VI-lea se întorsese acasă forțat de moartea prematură a fratelui său, împăratul Iosif I. Propaganda oficială a prezentat însă favorabil situația, iar Carol al VI-lea s-a încăpățânat o vreme să păstreze titlul de rege al Spaniei. Tonul glorios al imaginii evocă *Debarcarea Mariei de Medici la Marsilia* (Rubens, 1625).

²¹ Medalia este din metal comun, a fost emisă în anul 1711 cu prilejul încoronării lui Carol al VI-lea ca împărat roman și a victoriei imperiale de la Cordona (Cardona, Spania). D=43,5 mm; colecția Esterházy; nr. inv. N 72491. Av.: G·W·V·; semicircular: CAROLVS VI·D·G·ROM·IMP·S·A·GERM·HISP·HVNG·&·BOH·REX·. În câmp: portret tip bust, orientat spre dreapta, al lui Carol al VI-lea. Rv.: V·; semicircular: VNO DIE CORONA DATA ET CORDONA SERVATA. În exergă: LVCE BEATA./ XXII. DEC. În câmp: scenă istorico-celebrativă.

²² Medalia este din metal comun, a fost emisă în anul 1711 cu prilejul încoronării lui Carol al VI-lea ca împărat roman. D=52 mm; colecția Esterházy; nr. inv. N 71920. Av.: I·K·; semicircular: CAROLVS VI·ROMAN·IMPERATOR·S·A·. În exergă: ELECTUS·XII OCTOB./ CORONAT·XXII·DECEM·/M D CC XI. În câmp: CONSTANTIA ET FORTITUDINE; portret tip bust, orientat spre dreapta, al lui Carol al VI-lea. Rv.: semicircular: AVSTRIA REDVX·. În exergă: MATERNIS PRECIBVS/ SVBDITORUM VOTIS. În câmp: scenă istorico-celebrativă.

* Medalie emisă în anul 1711 în cinstea alegerii și încoronării lui Carol al VI-lea ca împărat roman (Fig. 12)²³, Av.: față în față, în picioare, stau doi împărați încoronați, îmbrăcați în costume de ceremonie cu mantii lungi bogat ornate cu acvile unicefale, într-o scenă amintind de frescele bizantine. Nimbul de deasupra capului primului personaj indică faptul că acesta se află în lumea dreptilor, iar legenda de pe avers îl sugerează pe înaintașul omonim al lui Carol al VI-lea, Carol cel Mare. Ilustrul dispărut îi înmânează proaspătului împărat sabia și globul cruciger cu un gest de binecuvântare. Imaginea este perfect simetrică, fiecare împărat având blazonul alături iar pe fundal proiecția unei catedrale atestând sprijinul neconținut al Bisericii.

Fig. 11.

Fig. 12.

* Medalie dedicată încoronării lui Carol al VI-lea ca împărat roman (Fig. 13)²⁴, Rv.: o altă dinamică a triadei formată din împărat, Imperiu și ideea de victorie îl prezintă pe Carol al VI-lea încoronat de Victoria înaripată în fața unei mări calme, populată de o flotă

²³ Medalia este din metal comun, a fost emisă în anul 1711 cu prilejul încoronării lui Carol al VI-lea ca împărat roman. D=43 mm; colecția Esterházy; nr. inv. N 57281. Av.: semicircular: NOMEN OMEN AMEN. În exergă: ELECT. FEST. MAXIM./ XII. OCT. În câmp: scenă istorico-celebrativă. Rv.: MB; N; semicircular: CAROLO MAGNO SEPTIMO RESPLENDENTI. În exergă: d. BEAT. XXII. DEC. În câmp: scenă istorico-celebrativă în interior arhitectural. Pe cant: QVINTVM EST ISTE CORONANS MAXIMVS. ELIGIT IDEM SEPTVM, QVI EST CAESAR, QVO PRIMVS IS. ILLE BEATVS ☉.

²⁴ Medalia este din metal comun, a fost emisă în anul 1711 cu prilejul încoronării lui Carol al VI-lea ca împărat roman. D=42,5 mm; colecția Esterházy; nr. inv. N 72487. Av.: VESTNER F.; semicircular: CAROLVS VI. D-G. ROM. IMP. S-A. GERM. HISP. HVNG. & BOH. REX. În câmp: portret tip bust, orientat spre dreapta, al lui Carol al VI-lea. Rv.: semicircular: CAESAR HISPANA REPETIT PENATES VICTOR AB ORA. HOR. În exergă: MDCCXI. În câmp: scenă istorico-celebrativă.

de vase, aluzie la călătoria maritimă pe care împăratul a efectuat-o dinspre Spania pentru a intra în posesia neașteptatei moșteniri. Îmbrăcat în costum roman cu mantie lungă peste armură, împăratul strânge mâna Germaniei încoronate.

* Medalie emisă în anul 1711 pentru încoronarea Elisabetei Christina ca împărăteasă romană²⁵, Rv.: în picioare, în fața tronului cu baldachin și stema sfertuită a Spaniei, Elisabeta Christina purtând mantou lung de hermină și coroană primește din partea Germaniei coroana imperială. Atitudinea marțială a împărătesei amintește de portretele istorico-celebrative ale epocii în care, chiar scoase din contextul oficial, capetele încoronate își conservă statutul de superioritate prin atitudinea adoptată, exemplar fiind în acest sens *Carol I Stuart la vânătoare* (1635) de Van Dyck.

* Medalie emisă în anul 1716 în cinstea victoriilor asupra turcilor²⁶ (Fig. 14)²⁷, Rv.: pe un tron elaborat cu baldachin, împăratul Carol al VI-lea primește un steag turcesc din partea unui comandant militar echipat în armură, venit direct de pe câmpul de luptă. La picioarele sale, pe treptele tronului stau împrăștiate o serie de trofee de război, mărturie a grandioaselor victorii militare. O scenă statică, vag fluidizată de unduirea draperiei și a steagului. Scena este probabil inspirată din medalionul în marmură executat de Antoine Coysevox, *Ludovic al XIV-lea primind omagiul orașului Paris* (1682), parte a decorului unei statui înfățișându-l pe Ludovic al XIV-lea, executată de artist.²⁸

²⁵ Medalia este din metal comun, a fost emisă în anul 1711 cu prilejul încoronării Elisabetei Christina ca împărăteasă romană. D=48 mm; colecția Esterházy; nr. inv. N 72485. Av.: circular: CVM TIBI QVÆ REGNVM POTERAS HOC ORE MERERI M D C C VIII. În câmp: portret tip bust, orientat spre dreapta, Elisabeta Christina. Rv.: semicircular: NON FVERAT SATIS HOC ADDITVR IMPERIVM. În exergă: MDCCXI. În câmp: scenă istorico-celebrativă.

²⁶ Medalia face probabil referire la victoria de la Petrowaradin unde pe 5 august 1716 trupele comandate de prințul Eugeniu de Savoia au înfrânt zdrobitor armata otomană, v. Eric Zöllner, *Istoria Austriei de la începuturi până în prezent*, vol. I, București 1997, p. 327.

²⁷ Medalia este din argint, a fost emisă în anul 1716 în cinstea victoriilor asupra turcilor. D=44 mm; colecția Esterházy; nr. inv. N 57310. Av.: V; semicircular: CAROLVS VI· D· G· ROM· IMP· SEMP· AVG·. În câmp: portret tip bust, orientat spre dreapta, al lui Carol al VI-lea. Rv.: V; semicircular: PRIMITIAE DEVICTIS TVRCIS.

În exergă: CC. MILL./ CASTR· OCCVP·/ V· AVG·. În câmp: scenă istorico-celebrativă.

²⁸ Medalionul cu un diametru de 41 cm împodobește unul din pilonii statuii lui Ludovic al XIV-lea executată de Antoine Coysevox la 1687 pentru Hôtel de Ville, Paris. Statuia și Medalionul se găsesc în prezent la Muzeul Carnavalet din Paris.

Fig. 13.

Fig. 14.

* Medalie emisă în anul 1718 în cinstea Păcii de la Passarowitz²⁹, Rv.: așezat sub o ramură de palmier, Carol al VI-lea citește un document prezentat de negociatorul zeilor, Mercur. Împăratul se pregătește să semneze actul în fața celor doi turci îngenunchiați care imploră îndurare. Privind curios textul, Mercur are nelipsitele atribute iconografice, petasosul pe cap și caduceul în mâna dreaptă. Melanjul simbolic de personaje umane și divinități antice era un procedeu frecvent în reprezentările artistice, în scopul ranforsării anumitor idei sau situații, în cazul de față pacea deosebit de avantajoasă pentru imperiu, semnată la Passarowitz.

* Medalie emisă pentru Pacea de la Passarowitz din anul 1718³⁰, Av.: în fața unei colonade al cărei atic este împodobit cu statui, Carol al VI-lea încoronat, cu sceptrul în mână, se apleacă cu clemență spre un grup de trei comandanți turci ce imploră îndurare stând în genunchi în jurul treptelor tronului. Figurat strategic la o scară mai mare decât otomanii, împăratul își atribuie o superioritate zdrobitoare de pe înălțimea treptelor. Caracterul teatral al scenei este sporit de o serie de elemente

²⁹ Medalia este din metal comun, a fost emisă în anul 1718 cu prilejul Păcii de la Passarowitz. D=49 mm; colecția Esterházy; nr. inv. N 57319. Av.: V; semicircular: CAROLVS VI· D· G· ROM· IMP· SEMP· AVG· . În câmp: portret tip bust, orientat spre dreapta, al lui Carol al VI-lea. Rv.: semicircular: VICTOR NON ALIO SVBSCRIBIT PACTA COLORE. În exergă: IN PACIS INDVICIAS DE BEL=/LATO SVPLICI HOSTI/ GLORIOSE CONCES=/ SAS. În câmp: IN DVCIÆ/ CVM/ HOSTI=/ BVS.; scenă istorico-celebrativă.

³⁰ Medalia este din bronz, a fost emisă în anul 1718 pentru Pacea de la Passarowitz. D=44 mm; colecția Esterházy; nr. inv. N 57334. Av.: N; semicircular: DABIMVS CAESARI QVAE SVNT CAESARIS. În exergă: PAX PETITA. În câmp: scenă istorico-celebrativă. Rv.: MB; semicircular: SIC REDIT AD DOMINVM, QVOD FVIT ANTE SVVM. În exergă: PAX SANCITA PASSA=/ROWIZ XXI. IVL./ MDCCXVIII. În câmp: DONAV FL.; TEYSS.; TEMESWAR; WALACHIA; ALAVETA; DRIN; SAV; BELG/RAD; SERVIA; MORAVA; TIM.; imagine simbolică cu acvila încoronată și harta inscripționată cu denumiri.

bine calculate: atitudinile patetice ale personajelor, costumul de ceremonie al suveranului, draperia baldachinului sau bogata decorație vegetală a covorului care acoperă treptele tronului.

* Medalie emisă în anul 1723 în cinstea încoronării Elisabetei Christina ca regină a Boemiei³¹, Rv.: pe un podium acoperit de un covor ornamentat, Elisabeta Christina stă în picioare, îmbrăcată elegant, în rochie brodată și mantie pe umeri. Este înconjurată de patru personaje feminine care o încarcă de coroane: în partea dreaptă, Ecclesia, cu o cruce în mâna dreaptă, alături de o zeiță antică ce poartă coiful Minervei și oglinda lui Venus îi dăruiesc fiecare câte o coroană de laur. În partea stângă Boemia și Ungaria încoronate, cu scutul alături, îi oferă coroanele celor două regate. Scena face aluzie la calitățile împărătesei, regină a Ungariei și Boemiei, încoronată de virtuți precum credința, frumusețea și înțelepciunea.

Fig. 15.

Fig. 16.

* Medalie emisă în anul 1723 cu prilejul încoronării lui Carol al VI-lea și a Elisabetei Christina ca regi ai Boemiei (Fig. 15)³², Rv.: situată pe un postament, perechea imperială

³¹ Medalia este din bronz, a fost emisă în anul 1723 cu prilejul încoronării Elisabetei Christina ca regină a Boemiei. D=43 mm; colecția Esterházy; nr. inv. N 57341. Av.: P· P· W·; semicircular: ELISABETHA CHRISTINA AVGVSTA. În câmp: portret tip bust, orientat spre dreapta, Elisabeta Christina. Rv.: P· G· N·; semicircular: VIRTVTES CORONANT ET REGNA·. În exergă: IN REGINAM BOHE/MIAE CORONATA/ D· 8· SEP: MDCCXXIII·. În câmp: scenă istorico-celebrativă.

³² Medalia este din argint, a fost emisă în anul 1723 cu prilejul încoronării lui Carol al VI-lea și a Elisabetei Christina ca regi ai Boemiei. D=49 mm; colecția Esterházy; nr. inv. N 57338. Av.: A.V.; semicircular: CAROL. VI. CAES. AVG. G.H.H.B. REX⊗ELIS. CHR. AVGVSTA G.H.H.B. REG. În câmp: portret dublu, Carol al VI-lea și Elisabeta Christina. Rv.: V; semicircular: TENET LONGVMQVE TENEBIT BOHEMAS ARCES SANGVIS TVVS·. În exergă: CORONATIS AVGVSTIS SVC/CESSIONE FIRMATA/ MDCCXXIII·. În câmp: scenă istorico-celebrativă.

primește coroana adusă pe tavă de Boemia, drapată după moda antică, cu scutul alături. Cuplul imperial este flancat de cele două copile născute în 1717 și 1718, Maria Terezia și Maria Anna. Carol al VI-lea încoronat cu coroana radiantă stă așezat pe o *sedea dantesca* cu picioare în formă de labe de leu și ține de mână fetița aflată lângă el, iar Elisabeta, cu diademă pe creștet schițează un gest de acceptare spre Boemia, atent urmărită de fiica ce îi stă alături. Imaginea pare inspirată din mitologia antică, cu Zeus și Hera în Olimp acceptând omagiile muritorilor.

* Medalie emisă în anul 1724 cu prilejul nașterii arhiducesei Maria Amalia Carolina³³, Rv.: îngenuncheată în fața unui altar pe care arde o flacăra sacră, Austria încoronată, sprijinită de scutul acolat al Austriei și Spaniei, întinde brațele să primească nou-născutul³⁴ din brațele Victoriei în zbor. Deși relativ simplă, imaginea se impune prin eleganța grațioasă, construită pe două diagonale ascendente ce se întretaie deasupra fumului sinuos.

* Medalie emisă pentru Pacea de la Viena din anul 1725³⁵ (Fig. 16)³⁶, Rv.: cei doi rivali la tronul spaniol, Carol al VI-lea și Filip al V-lea își dau mâna cavalește. Ambii sunt eleganți, au peruci lungi și Ordinul Lâna de Aur la gât, însă doar Carol al VI-lea este laureat, subliniind o victorie imaginară a acestuia, veșnic neconsolat cu pierderea regatului spaniol.

* Medalie emisă în anul 1736 cu prilejul logodnei Mariei Terezia cu Francisc de Lorena³⁷, Rv.: sub razele generoase ale ochiului atoatevăzător Germania încoronată, sprijinită de

³³ Medalia este din metal comun, a fost emisă în anul 1724 de Carol al VI-lea cu prilejul nașterii fiicei sale, arhiducesa Maria Amalia Carolina. D=48,5 mm; colecția Esterházy; nr. inv. N 72688. Av.: V; semicircular: CAES·AVG·CAR·VI·R·IMP·S·A·GE·HI·HV·BO·REX·AR·A·D·BVR·. În câmp: portret tip bust, orientat spre dreapta, al lui Carol al VI-lea. Rv.: V; dublu semicircular: AVSTRIA SVRGE! EN NOVA PROGENIES COELO DEMITTITVR ALTO. *Virg.* În câmp: scenă istorico-celebrativă.

³⁴ Cea mai mică dintre cei patru copii ai lui Carol al VI-lea cu Elisabeta-Christina, Maria Amalia Carolina s-a născut la 5 aprilie 1724 și a murit de timpuriu, la 19 aprilie 1730.

³⁵ Pacea de la Viena semnată în 1725 între Spania și Austria a marcat finalul disputelor pentru succesiunea spaniolă. Carol al VI-lea a renunțat la pretențiile sale la coroana spaniolă în schimbul acceptării Pragmaticii Sancțiuni de către Filip al V-lea, v. J. Bérenger, *Istoria...*, p. 306-307; Charles W. Ingrao, *The Habsburg Monarchy 1618-1815*, Cambridge 2000, p. 144.

³⁶ Medalia este din argint, a fost emisă în anul 1725 cu prilejul Păcii de la Viena cu Spania. D=49 mm; colecția Esterházy; nr. inv. N 57344. Av.: V; semicircular: CAES·AVG·CAR·VI·R·IMP·S·A·GE·HI·HV·BO·REX·AR·A·D·BVR·. În câmp: portret tip bust, orientat spre dreapta, al lui Carol al VI-lea. Rv.: semicircular: PYRENEN. ALPESQVE TIBI MEA DEXTERA CEDIT. În exergă: PACE FACTA 1725./ D. 7. MAY. În câmp: scenă istorico-celebrativă.

³⁷ Medalia este din metal comun, a fost emisă în anul 1736 cu prilejul logodnei Mariei Terezia cu Francisc de Lorena. D=44 mm; colecția Esterházy; nr. inv. N 72699. Av.: P·P·Werner; semicircular: TEREZIA ET FRANCISCUS. În exergă: SPONSI. În câmp: portret dublu, Maria Terezia și Francisc de Lorena. Rv.: semicircular: SPES NOVA GERMANIAE. În exergă: A. MDCCXXXVI./ D. XII FEBR·. În câmp: TF; GER/MA/NIA; scenă istorico-celebrativă.

scut, binecuvântează de pe tronul imperial logodna celor doi tineri ce își dau mâinile pe o terasă carioată, sub aripile ocrotitoare ale acvile unicefale încoronate. În stânga un putto în zbor susține un scut cu monogramele logodnicilor, *TF*. Imaginea marșează pe impactul vizual al ansamblului în detrimentul calității artistice a execuției.

* Medalie emisă în anul 1739 de Francisc I³⁸ și Maria Terezia pentru călătoriile imperiale³⁹, Rv.: glorioasa vizită este ilustrată printr-o scenă de inspirație antică în care Francisc I, asemenea *caesarului* laureat, pătrunde călare prin arcul de triumf cu porțile larg deschise, în fața căruia provincia vizitată îl întâmpină oferindu-i cornul abundenței. Grafia elegantă a desenului, echilibrul compozițional și atenția la detalii compun o imagine de o eleganță fină, cuceritoare.

* Medalie emisă în anul 1741 cu prilejul nașterii arhiducelui Iosif⁴⁰, Rv.: Iosif al II-lea purtând un costum de nobil maghiar, cu cușma cu pană înaltă și sabie la brâu, stă între Minerva și Marte, zeii care îl pregătesc pentru domnie insufându-i drept principale virtuți înțelepciunea și vitejia. Secondată de bufniță, Minerva îi întinde un pergament pe care scrie *REGNO*. De partea cealaltă, Marte, având în spate trofee de război, îi oferă un sceptru. Ambii au privirile ațintite pe micul arhiduce care stă marțial cu mâna în șold, deloc intimidat de ilustra companie. Recunoscătoare pentru sprijinul oferit de maghiari în lupta sa pentru coroană, Maria Terezia și-a făcut un obicei din a-și portretiza copiii în costume specific maghiare.⁴¹

³⁸ Proiectul unui mariaj între Maria Terezia și Francis-Ștefan de Lorena a exacerbât temerile franceze privind înglobarea Lorenei în dominioanele austriece; presiunile pentru menținerea echilibrului european l-au forțat pe duce să renunțe la Lorena în schimbul realizării mariajului. În compensație, a fost numit moștenitor al Marelui Ducat al Toscanei care i-a revenit în 1737 la stingerea ultimului Medici, ducele Gian Gastone de Toscana (1671-1737), v. Ch. W. Ingrao, *The Habsburg...*, p. 145-147.

³⁹ Medalia este din bronz, a fost emisă de Francisc I și Maria Terezia în anul 1739 pentru călătoriile imperiale. D=41 mm; nr. inv. N 56719. Av.: circular: FRANCISCVS· LOTHARING· TERESA· AVSTRIACA ETR· M· DVCES. În câmp: portret dublu, Maria Terezia și Francisc de Lorena. Rv.: semicircular: SPES PVBLICA. În exergă: ADVEN· OPT· PRINC·/ MDCCXXXIX. În câmp: scenă istorico-celebrativă.

⁴⁰ Medalia este din bronz, a fost emisă în anul 1741 cu prilejul nașterii arhiducelui Iosif. D=43 mm; colecția Esterházy; nr. inv. N 57361. Av.: V·; semicircular: MARIA THERESIA HVNG· BOH· REG· ARCHID· AVST·. În câmp: portret tip bust, orientat spre dreapta, Maria Terezia. Rv.: V·; semicircular: IN MATRE VTRAMQVE SEQVOR. În exergă: IOSEPHVS/ NATVS XIII MARTII/ MDCCXXXI. În câmp: REG/NO; scenă istorico-celebrativă.

⁴¹ Arhiducesele știau pe de rost formule de adresare și fraze în maghiară iar moștenitorul tronului, Iosif al II-lea a purtat costume maghiare și a învățat limba maghiară, v. C. E. Vehse, *Memoirs of the Court...*, vol. II, p. 183-184; Andrew Wheatcroft, *Habsburgii. Personificarea unui imperiu*, București 2003, p. 364.

* Medalie emisă în anul 1741 cu prilejul nașterii arhiducelui Petru Leopold Iosif⁴², Rv.: pe un tron elegant stă așezată Maria Terezia cu un prunc în brațe. Ca niște adevărate ursitoare, zeițele Victoria și Pax, îi oferă daruri micuțului: Pax ramuri de palmier și măslin iar Victoria o cunună de laur așezată pe creștetul mic. Chipurile personajelor nu sunt detaliate, descifrarea imaginii fiind gândită printr-o lectură de ansamblu a mesajului general.

* Medalie emisă în anul 1743 cu prilejul încoronării Mariei Terezia ca regină a Boemiei⁴³, Rv.: un portret oficial al Mariei Terezia în picioare, încoronată cu coroana imperială și echipată cu toate atributele suveranității - sabia la șoldul stâng, globul cruciger în mâna stângă, sceptrul în mâna dreaptă pe care o sprijină de scutul Boemiei și coroana Boemiei așezată pe un soclu în spatele ei. Ipostaza destul de marțială se potrivește cu costumul de ceremonie al împărătesei, un veritabil suveran capabil să facă față unei lumi predominant masculină.

* Medalie dedicată încoronării Mariei Terezia ca regină a Boemiei⁴⁴, Rv.: ipostază oficială a Mariei Terezia încoronată, așezată, privind spre dreapta, cu scutul Boemiei și o cârmă alături, cu coroana așezată pe un postament în spate și o statueta a zeiței Minerva în mâna stângă, ridicată lateral. Imaginea clasică, amintind de frontispiciile grecești conține o doză considerabilă de solemnitate studiată, nefirească.

* Medalie emisă în anul 1743, dedicată încoronării lui Francisc I ca împărat roman⁴⁵, Av.: Francisc I acoperit de mantie lungă, ceremonială, stă așezat pe tron, cu globul

---

⁴² Medalia este din metal comun, a fost emisă în anul 1747 de Maria Terezia cu prilejul nașterii fiului ei, arhiducele Petru Leopold Iosif. D=44 mm; colecția Esterházy; nr. inv. N 72844. Av.: A· R· W· f·; semicircular: MARIA THERESIA· AUGUSTA· ROMANORUM· IMPERATRIX· În câmp: portret tip bust, orientat spre dreapta, Maria Terezia. Rv.: P· P· Werner f·; semicircular: VICTORIAE ET PACIS PRAESENTIVS EXOPTATISSIMVS. În exergă: PETRVS NATVS/ AD D· V· MAII/ 1747· În câmp: scenă istorico-celebrativă.

⁴³ Medalia este din bronz, a fost emisă în anul 1743 cu prilejul încoronării Mariei Terezia ca regină a Boemiei. D=40 mm; colecția Esterházy; nr. inv. N 57375. Av.: A· WIDEMAN; semicircular: MARIA THERESIA AVGVSTA. În câmp: portret tip bust, orientat spre dreapta, Maria Terezia. Rv.: semicircular: FELICITATIS PVBL. REPARATIO. În exergă: VNCTIO REGIA PRAG/ XII MAII MDCCXLIII. În câmp: scenă istorico-celebrativă.

⁴⁴ Medalia este din bronz, a fost emisă în anul 1743 cu prilejul încoronării Mariei Terezia ca regină a Boemiei. D=44 mm; colecția Esterházy; nr. inv. N 57373. Av.: M· DONNER F·; semicircular: MARIA THERESIA AVGVSTA. În câmp: portret tip bust, orientat spre dreapta, Maria Terezia. Rv.: MD; semicircular: FELICITATIS PVBL. REPARATIO. În exergă: VNCTIO REGIA PRAG/ XII MAII MDCCXLIII. În câmp: scenă istorico-celebrativă.

⁴⁵ Medalia este din metal comun, a fost emisă în anul 1745 cu prilejul încoronării lui Francisc I ca împărat roman. D=43 mm; colecția Esterházy; nr. inv. N 72835. Av.: semicircular: FRANCISCUS PRIMVS ROM: IMP: În exergă: FRANKF: IV: OCTO:/ MDCCXLV. În câmp: scenă istorico-celebrativă. Rv.: semicircular: SEMPER: TRIUMPHANS: În câmp: reprezentare heraldică.

cruciger în mâna stângă, sceptrul în dreapta, călcând în picioare scutul Franței încărcat cu crinii regali. Alături de el, în picioare, zeița Minerva îi așează coroana pe cap, cu hainele învolburate de avântul glorios al momentului. Imaginea era menită a schimba percepția publică asupra lui Francisc I, văzut drept „soțul francez al arhiducesei”⁴⁶, într-un suveran profund devotat cauzei imperiale.

* Medalie emisă pentru încoronarea lui Francisc I ca împărat roman din anul 1743 (Fig 17)⁴⁷, Rv.: ceremonialul încoronării imperiale îl prezintă pe Francisc I îngenuncheat în fața altarului cu crucifix și a Bibliei deschise larg, în momentul în care cei trei arhiepiscopi electori îi așează coroana pe cap și îl investesc cu însemnele imperiale, globul cruciger și sceptrul. Martori importanți ai ceremoniei, cei patru principii electori laici cu bonete princiare și mantouri de hermină stau în picioare în fața tronului cu baldachin vegheat de emblema cu acvila bicefală asuprind sceptrul, sabia și globul cruciger. Tonul imaginii face trimiteri vagi la ceremoniile aglomerate descrise de El Greco.

* Medalie emisă în anul 1747, dedicată reorganizării mineritului în Transilvania (Fig. 18)⁴⁸, Rv.: dialog inegal între două personaje, Maria Terezia încoronată, așezată pe tron și Transilvania îngenuncheată, având drept sprijin scutul încărcat cu stema provinciei timbrat de boneta princiară. Având în mâna dreaptă o carte deschisă, Transilvania privește atent spre suverana al cărui sceptru indică textul din carte ce repetă legenda semicirculară. Resursele naturale ale Transilvaniei au determinat întotdeauna un interes deosebit pentru dezvoltarea activităților miniere în zonă. Impunerea stăpânirii austriece la începutul secolului al XVIII-lea coroborată cu pierderea Sileziei în urma Războiului de succesiune austriac vor face din Transilvania rezervorul metalifer al Imperiului Habsburgic. Drept urmare, administrația imperială va elabora o serie de măsuri privind reglementarea, inovarea și stimularea mineritului în provincie.

⁴⁶ Ch. W. Ingrao, *The Habsburg...*, p. 153-154.

⁴⁷ Medalia este din metal comun, a fost emisă în anul 1745 cu prilejul încoronării lui Francisc I ca împărat roman. D=49 mm; colecția Esterházy; nr. inv. N 72751. Av.: M. HOLTZHEY. F.; semicircular: FRANCISCVS STEPH. ROM. IMPER. SEMP. AVG. În câmp: portret tip bust, orientat spre dreapta, al lui Francisc I. Rv.: semicircular: RESPEXIT DEVS GERMANIAM ADELICTAM. În exergă: DIE IV· OCTOBRIS/ MDCCXLV. În câmp: scenă istorico-celebrativă.

⁴⁸ Medalia este din argint, a fost emisă în anul 1747 pentru reorganizarea mineritului în Transilvania. D=40 mm; nr. inv. N 41046. Av.: M· DONNER ; semicircular: MARIA THERESIA ROM· IMP· HUNG· BOH· REX· PRINC· TRANS· În câmp: portret tip bust, orientat spre dreapta, Maria Terezia. Rv.: T· F·; semicircular: LEGES METALLURG: RESTITUTÆ· În exergă: MDCCXLVII· În câmp: scenă istorico-celebrativă.

Fig. 17.

Fig. 18.

* Medalie emisă în anul 1751 cu prilejul vizitei lui Francisc I și Mariei Terezia la minele din Ungaria⁴⁹, Rv.: scena descrie primirea oficială, sub steag, a lui Francisc I de către populația locului, un grup eterogen de maghiari al căror lider îl întâmpină pe împărat cu capul descoperit și o plecăciune largă.

* Medalie emisă în anul 1764 cu prilejul vizitei arhiducilor Iosif și Leopold la minele din Ungaria⁵⁰, Rv.: imaginea prezintă delegația oficială a celor doi arhiduci veniți în vizită, precedați de un stegar și urmați de doi nobili maghiari. Prinții sunt călare, au costume maghiare și poartă o discuție privindu-se reciproc. Chipurile nedeslușite, vestimentația identică, proporțiile incorecte în cazul călăreților cu torsul prea lung și al cailor cu picioare prea scurte sugerează doar alaiul oficial, fără a se osteni prea mult cu detaliile artistice.

* Medalie emisă în anul 1764 cu prilejul vizitei împăratului Iosif al II-lea în Italia⁵¹, Rv.: scena, de o pregnantă inspirație antică, îl prezintă pe împăratul Iosif al II-lea echipat precum un comandant militar roman, cu tradiționala cunună de laur pe creștet, defilând călare. Ținuta semeață a *caesarului* și mersul de paradă al calului par să ignore indicațiile pe care zeul Marte le oferă de pe margine, ghidându-le drumul.

⁴⁹ Medalia este din argint, a fost emisă în anul 1751 cu prilejul vizitei lui Francisc I și a Mariei Terezia la minele din Ungaria. D=29 mm; nr. inv. N 56421. Av.: semicircular: FRANC·IMP·AUG·M·THERES·HUNG·REX. În câmp: portret dublu, Maria Terezia și Francisc de Lorena. Rv.: D; semicircular: ADVENTUS AUGUSTI. În exergă: IN FOD·HUNG·INFER·/MDCCLI. În câmp: scenă istorico-celebrativă.

⁵⁰ Medalia este din argint, a fost emisă în anul 1764 cu prilejul vizitei arhiducilor Iosif și Leopold la minele din Ungaria. D=36 mm; colecția Delhaes; nr. inv. N 54625. Av.: A·W·; semicircular: IOSEPH·II·REX ROM·LEOPOLD·A·A·. În câmp: portret dublu, Iosif și Leopold. Rv.: semicircular: ADVENTVS REGIS ET ARCHIDVC·. În exergă: IN FODIN·HVNGAR·/MDCCLXIV M·IVL. În câmp: scenă istorico-celebrativă.

⁵¹ Medalia este din bronz, a fost emisă în anul 1769 cu prilejul vizitei împăratului Iosif al II-lea în Italia. D=49 mm; colecția Esterházy; nr. inv. N 57450. Av.: KRAFFT F·; semicircular: IOSEPHVS II·AVGVSTVS. În câmp: portret tip bust, orientat spre dreapta, al lui Iosif al II-lea. Rv.: semicircular: ITALIA A CAESARE PERLUSTRATA. În exergă: MDCCLXIX. În câmp: scenă istorico-celebrativă.

* Medalie emisă în anul 1764 pentru reinstituirea Ordinului Sfântul Ștefan⁵², Av.: portret oficial al Mariei Terezia în picioare, din față, cu colanul Ordinului Sfântului Ștefan⁵³ în mâna stângă. Îmbrăcată elegant, cu o rochie scumpă cu broderie elaborată și mantie de hermină prinsă peste piept cu o broșă spectaculoasă din perle, se sprijină de un soclu pe care sunt așezate pe o pernă însemnele imperiale, coroana și sceptrul. Imaginea surprinde prin contrastul dintre gravura fină a părții vestimentare și imaginea stângace, total neinspirată, a chipului grosolan cu gâtul prea robust pe silueta delicată. Cu toate acestea, ansamblul medaliei reușește să citeze portretele din epocă ale împărătesei, pictate de Martin van Meytens de-a lungul anilor după același tipar, care o prezintă pe Maria Terezia elegantă, însoțită „discret dar stăruitor”⁵⁴ de însemnele imperiale depuse alături, respectând cutuma conform căreia doar un bărbat putea fi conducătorul *de jure* al Sfântului Imperiu (Martin van Meytens, *Kaiserin Maria Theresia*, 1744, 1747-1749, 1750, 1759 etc.).

* Medalie emisă în anul 1764 cu prilejul încoronării lui Iosif al II-lea ca rege roman⁵⁵, Rv.: momentul în care arhiducele Iosif, viitorul Iosif al II-lea este uns de episcop drept rege roman, punctul culminant al ceremoniei oficiale, este descris atent de gravor care neglijează detaliile fizionomice accentuând însă atmosfera solemnă, aglomerația din jurul prințului îngenuncheat, interesul cu care asistă cei trei episcopi și cei patru principii electori care au onoarea să țină însemnele imperiale, coroana, globul cruciger, sceptrul și sabia. Scena se petrece sub binecuvântarea ochiului atoatevăzător, ale cărui raze pătrund cu putere prin grilajul ferestrei, luminând crucifixul. Lateral, în mijlocul unui grup de nobili, stând în picioare pe treptele unui tron cu baldachin, împăratul Francisc I privește mândru, cu mâna în șold, investitura fiului său. Episodul se raportează la ceremonialul descris în *Încoronarea reginei*, Rubens (1622-1625).

⁵² Medalia este din bronz, a fost emisă în anul 1764 pentru reinstituirea Ordinului Sfântul Ștefan. D=41 mm; nr. inv. N 56755. Av.: semicircular: ORDINIS EQVITIS STEPHANI REGIS APO. În exergă: SOLENNIA RESTITVTA/ MDCCCLXIII VI/ MAII. În câmp: MERITIS; portret istorico-celebrativ al Mariei Terezia. Rv.: circular: HIS TVTA SVB ALIS FLORETHO NORE NOVO. În câmp: elemente simbolice - două cornuri ale abundenței încărcate cu flori se împletesc sub crucea dublă, mărginită de inițialele împărătesei, MT și acvila în zbor.

⁵³ Parte a politicilor speciale promovate de Maria Terezia vizavi de regatul ungar, cu scopul flatării magnaților maghiari și a mândriei lor naționale, Ordinul Sfântul Ștefan era dedicat onorării nobililor maghiari, v. Ch. W. Ingrao, *The Habsburg...*, p. 203.

⁵⁴ A. Wheatcroft, *Habsburgii...*, p. 324.

⁵⁵ Medalia este din metal comun, a fost emisă în anul 1764 cu prilejul alegerii și încoronării lui Iosif al II-lea ca rege roman. D=65 mm; nr. inv. N 58764. Av.: KRAFFT F.; semicircular: DOMINE SALVUM FAC REGEM P S XIX v: 10. În câmp: portret tip bust, orientat spre dreapta, al lui Iosif al II-lea. Rv.: KRAFFT F.; scenă istorico-celebrativă. În exergă: IOSEPHUS II ARCHID AUST/ ELECT. ET. CORON ROM REX/ FRANCOF: ANNO/ 1764.

* Medalie emisă în anul 1770 cu prilejul vizitei împăratului Iosif al II-lea și a lui Frederic al Prusiei la Neustadt, în Moravia⁵⁶, Rv.: Iosif al II-lea și Frederich al II-lea discută călare, urmați la mică distanță de doi comandanți militari, angrenați și ei într-o discuție. În fundal o armată numeroasă așteaptă disciplinată comanda celor doi suverani. Desenul fluid conferă dinamism imaginii, surprinzând o secvență în plină desfășurare, captivând privitorul în cel mai pur stil baroc, amintind de pânzele *Vânătoare de lupi și vulpi* (Rubens, 1615-1621) ori de *Armatele lui Ludovic al XV-lea traversând Rinul în 1672* (Joseph Parrocel).

* Medalie emisă în anul 1770 în onoarea arhiducelui Maximilian, coadministrator al Marelui Ordin Teuton (Fig. 19)⁵⁷, Rv.: în biserică, în fața altarului cu crucifix și lumânări aprinse stă urcat pe o treaptă arhiducele Maximilian, un copil îmbrăcat în armură, cu coif cu penaj și vizieră. Primește investitura din partea unchiului său, ducele Carol-Alexandru de Lorena care îi pune spada pe umărul stâng. Sunt înconjurați de un grup format din nobili cu peruci pudrate, îmbrăcați cu pelerine brodate cu cruci, membri ai Ordinului Teuton. Urcat pe un podium, micul prinț privește fascinat spre ducele supraponderal, singurul care are capul acoperit de o pălărie tip tricorn. Atmosfera mistică amintește de ritualurile masonice, la modă în secolul al XVIII-lea.

Fig. 19.

Fig. 20.

⁵⁶ Medalia este din bronz, a fost emisă în anul 1770 cu prilejul vizitei lui Iosif al II-lea și a lui Friederich al Prusiei în Neustadt, Moravia. D=49 mm; colecția Esterházy; nr. inv. N 57462. Av.: KRAFFT F.; semicircular: IOSEPHVS. II. AVGVSTVS. În câmp: portret tip bust, orientat spre dreapta, al lui Iosif al II-lea. Rv.: K. F.; semicircular: BORVSSORVM REX HOSPES CAESARIS. În exergă: IN CASTRIS MORAV./ AD NEOSTADIVM/ MDCCLXX. În câmp: scenă istorico-celebrativă.

⁵⁷ Medalia este din argint, a fost emisă în anul 1770 cu prilejul primirii arhiducelui Maximilian în conducerea Marelui Ordin Teuton. D=50 mm; colecția Esterházy; nr. inv. N 57466. Av.: K.; semicircular: CAR· D· LOTHAR· M· ORD· TEVT· MAG· MAXIMIL· A· A· COADIVT·. În câmp: portret dublu, arhiducele Maximilian și ducele Carol de Lorena. Rv.: scenă istorico-celebrativă. În exergă: VINDOB. VII. ID. IUL./ MDCCLXX·.

* Medalie emisă în anul 1773 cu prilejul vizitei împăratului Iosif al II-lea în Transilvania (Fig. 20)⁵⁸, Rv.: pe un fundal colinar se profilează imaginea împăratului Iosif al II-lea în costum militar roman, călare, urmat îndeaproape de Abundența care își revarsă generos cornul. Împăratul este întâmpinat de Transilvania, îngenuncheată în fața suveranului, o femeie încoronată cu coroană turelată, sprijinită de un scut cu stema provinciei. Medalia a fost emisă cu prilejul primei vizite efectuate de Iosif al II-lea în Transilvania din perioada mai-iulie 1773. Numit de contemporani *împăratul-călător*, Iosif al II-lea a dezvoltat o adevărată pasiune pentru călătoriile destinate cunoașterii directe a realităților din imperiu, atât de diferite de informațiile ajunse la Curtea din Viena. Evitarea oricărui ceremonial și lipsa de formalitate în călătoria moștenitorului tronului păreau excentrice în epocă, însă simplitatea viitorului împărat și programul riguros pe care Iosif al II-lea și l-a autoimpus au impresionat pretutindeni.⁵⁹

* Medalie dedicată încoronării lui Leopold al II-lea ca rege roman în anul 1790⁶⁰, Rv.: sub razele ochiului divin, între două coloane canelate acoperite parțial de o draperie, Leopold al II-lea în chip de zeu antic, seminud, cu coroana imperială pe cap și mantie pe umeri primește omagiul depus de două personaje. Susținută de un personaj masculin în costum militar roman și caschetă cu penaj, Ungaria îngenuncheată oferă împăratului însemnele puterii: coroana, globul cruciger și sceptrul. Interesant raportul dintre personaje și atmosfera olimpiană care fac trimiteri la Rubens, *Proclamarea Regenței din Ciclul Medici*.

⁵⁸ Medalia este din bronz, a fost emisă în anul 1773 cu prilejul vizitei lui Iosif al II-lea în Transilvania. D=50 mm; colecția Esterházy; nr. inv. N 57489. Av.: KRAFFT F.; semicircular: IOSEPHVS II· PIVS· FELIX· AVG·. În câmp: portret tip bust, orientat spre dreapta, al lui Iosif al II-lea. Rv.: semicircular: FELICITAS DACIÆ. În exergă: PROPECTIO AVG./ MDCCCLXXIII. În câmp: scenă istorico-celebrativă.

⁵⁹ Ileana Bozac - Teodor Pavel, *Călătoria împăratului Iosif al II-lea în Transilvania la 1773*, vol. I, Cluj-Napoca 2006, p. 11-14.

⁶⁰ Medalia este din metal comun, a fost emisă în anul 1790 cu prilejul încoronării lui Leopold al II-lea ca împărat roman. D=47 mm; nr. inv. N 56781. Av.: R; semicircular: LEOPOLDUS II· D· G· R· IMP· S· A· G· H· B· REX· A· A· B· L· D·. În câmp: portret tip bust, orientat spre stânga, al lui Leopold al II-lea. Rv.: REICH; semicircular: DIGNISSIMO. În exergă: IN MO· OCTOB·/ 1790. În câmp: scenă istorico-celebrativă.